

Giulia Lanciani
(1935 – 2018)

O outono de 2018 comezou coa infausta e imprevista noticia da desaparición dunha docente e investigadora que fora recoñecida como *melhor dona de quantas fez Nostro Senhor* no título do volume co que a agasallara o Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades hai dez anos. O título da homenaxe evocaba un verso do trobador Fernan Velho, editado e estudado por ela en 1977, e fora escollido deliberadamente porque Giulia atesouraba todas as virtudes que a poética da *fin'amor* buscaba nunha auténtica *senhor*: era fermosa, intelixente, doce, xentil, elegante, xenerosa, afable, e tamén acubilladora.

Giulia Lanciani foi Catedrática de Lingua e Literatura portuguesa e brasileira na Universidade de Roma Tre e mantivo unha intensa actividade en moitas fronteiras, tanto de maneira individual como en colaboración co seu compañeiro de vida e estudo, Giuseppe Tavani, que a seguiu no seu camiño á eternidade menos de seis meses despois. Así, por exemplo, Giulia dirixiu coleccións de ensaio e de tradución (en particular, de autores portugueses e galegos) en editoriais tan prestixiosas como Bulzoni, Zanichelli ou Japadre, e foi membro do comité editorial e científico de numerosas revistas especializadas, así como de xurados de varios premios literarios.

Á nosa colega, e amiga, romana débese, en moi boa medida, o coñecemento en Italia de moitos escritores portugueses (Carlos de Oliveira, Pedro Tamen, Ruy Belo, Sophia de Mello Breyner Andresen, Vasco Graça Moura, Eugénio de Andrade, José Luís Peixoto), brasileiros (Jorge Amado, Carlos Drummond de Andrade), galegos (Carlos Casares) e cataláns (Salvador Espriu), dos que contribuíu a difundir a súa obra por medio dos estudos que lles dedicou, pero tamén a través das numerosas traducións que ela mesma realizou ou impulsou. Entre os que ocuparon a súa atención de forma continuada sobresaen Guimarães Rosa e Saramago, ata o punto de que logrou crear unha Cátedra «José Saramago» na súa universidade, xestionada por ela co patrocinio do Instituto Camões.

Con Tavani, ademais de elaborar unha *Grammatica portoghese* (1993) e un libro sobre *As cantigas de escarnio* (1995), coordinou unha obra imprescindible para os estudos medievais, o *Dicionário da Literatura Medieval Galega e Portuguesa* (Lisboa, Caminho, 1993).

Ao longo da súa proveitosa traxectoria científica, ocupouse, entre outros aspectos, de problemas lingüísticos (incluídos casos de plurilingüismo, polo que tamén se sentía atraído Tavani), de metodoloxía da tradución ou de crítica textual e crítica xenética. Os seus intereses foron moitos e variados, pero unha boa parte das súas investigacións filolóxicas xira arredor de tres eixos principais: a lírica trobadoresca galego-portuguesa (Fernan Velho, Ayra Veaz, as tensós, os textos que aparecen repetidos nun cancionero, as cantigas de amigo...), o teatro portugués do século XVI (Gil Vicente, sobre todo) e a

literatura odepórica (de maneira moi especial, os relatos de naufraxios, particularizados no seu foco de atención ás viaxes marítimas).

A calidade dos seus traballos foi recoñecida no seu nomeamento como Doutora *Honoris causa* pola Universidade Nova de Lisboa e pola Universidade Clásica de Lisboa, e como Académica de Honra pola Real Academia Galega, ademais de pola concesión de numerosos galardóns, como o Premio Calabria, o Premio nacional italiano de Tradución, o Premio Roma, o Premio del Mare, así como o grao de Gran Oficial da Ordem do Infante D. Henrique de Portugal.

Con todo, e máis alá dos seus méritos académicos, que a sitúan nun lugar moi destacado nas bibliografías de referencia dos ámbitos nos que centrou a súa actividade, cómpre poñer de manifesto o seu maxisterio, directo e indirecto, e as súas excepcionais calidades humanas. Sen perder nunca a compostura, pero tamén sen renunciar ao posto que lle correspondía ocupar por dereito propio, combinaba harmoniosamente esa consciencia do seu valer cun respecto afable e cordial (de humildade, pero non de submisión) aos colegas, e moi especialmente ao seu amado e admirado Beppe. Dominaba en todas as ocasións a arte do *savoir faire* e lograba que todos se atopasen a gusto na súa compañía; se alguén era obxecto das súas atencións por riba dos demais, eran os investigadores novos que acudían tanto a ela como a Tavani na procura de orientación, consello e alento e para os que sempre tiña palabras agarimosas que os confortaban nos momentos difíciles. O seu despacho e a súa casa estaban sempre abertos para recibir afectuosamente os amigos que chegaban a Roma, sobre todo, desde Portugal, Galicia e Cataluña.

Giulia Lanciani formaba parte dese grupo selecto «dos bos e xenerosos» que quedarán no recordo durante mil primaveras máis.

